

У складу са Статутом Факултета за физичку хемију Универзитета у Београду, циљевима Факултета, и одредбама Закона о науци и истраживањима „Службени гласник РС“, број 49 од 8. јула 2019, Универзитет у Београду – Факултет за физичку хемију, доноси

Програм научно-истраживачког рада за период 2021-2028. година

Овим програмом дефинисане су области истраживања, дисеминација, промоција и популаризација научних резултата, стратегије у унапређењу научних компетенција, планови за унапређење научно-истраживачких капацитета на Универзитет у Београду – Факултет за физичку хемију (у даљем тексту *Факултет*).

Основна начела и циљеви научног-истраживачког рада

У складу са Законом о науци и истраживањима „Службени гласник РС“, број 49 од 8. јула 2019, члан 4, наука и истраживање се заснивају на следећим начелима:

- 1) слободи и аутономији научног и истраживачког рада;
- 2) јавности научног и истраживачког рада и резултата тог рада, у складу са законом;
- 3) научној и стручној критици;
- 4) поштовању стандарда науке и струке;
- 5) примени међународних стандарда и критеријума у вредновању квалитета научног и истраживачког рада у свакој области посебно, у односу на њену специфичност;

- 6) конкурентности и изврсности научних програма и пројеката;
- 7) етике научног и истраживачког рада, у складу са принципима добре научне праксе;
- 8) родне равноправности у науци и истраживањима, као и у органима одлучивања;
- 9) повезаности са системом образовања, а посебно са системом високог образовања;
- 10) отворености за међународну научну и технолошку сарадњу;
- 11) спровођења истраживачког рада у складу са принципима отворене науке;
- 12) бриге за одрживи развој и заштиту животне средине;
- 13) оригиналности и аутентичности.

Научни рад на Факултету ће се обављати уз строго придржавање ових начела. Општи циљеви научног рада на Факултету су такође јасно дефинисани Законом о науци и истраживањима (члан 8):

- 1) стварање нових знања ради подстицања друштвеног, технолошког, културног, уметничког и економског развоја, повећања друштвеног производа и подизања стандарда грађана и квалитета живота;
- 2) очување и унапређење општег фонда знања, као услова за разумевање, јачање и допринос светским развојним процесима;
- 3) унапређење укупних научноистраживачких капацитета (људских ресурса и институција);
- 4) подизање општег нивоа технологија у привреди и обезбеђивање конкурентности роба и услуга на домаћем и светском тржишту;

- 5) јачање међународне научне сарадње и допринос у регионалном, европском и глобалном истраживачком простору;
- 6) подршка стварању иновација за привреду, трансферу технологија и јачању инжењерских капацитета са циљем стварања компаративних предности на глобалном тржишту и промоција предузетништва;
- 7) унапређење и ширење културног и уметничког амбијента и стваралачког образовања, са циљем очувања и афирмације националног идентитета као дела цивилизацијске баштине;
- 8) системско подстицање сарадње између институција, као и мобилности истраживача, односно истраживачког и административног особља у оквиру српског, регионалног, европског и глобалног истраживачког простора.

Субјекти и области научно-истраживачког рада

Факултет за физичку хемију је акредитована научно-истраживачка организација. Научни рад на Факултету реализују:

1. Наставници Факултета
2. Сарадници Факултета (асистенти, асистенти са докторатом)
3. Истраживачи запослени на Факултету
4. Студенти мастер и докторских студија физичке хемије, у сарадњи и руковођени наставницима, сарадницима и истраживачима запосленим на Факултету, чиме се унапређује научно-истраживачки подмладак.

Према одредбама Статута Факултета (члан 3), области физичке хемије чине: спектрохемија, електрохемија, хемијска термодинамика, физичка хемија материјала, радиохемија, нуклеарна хемија, хемијска кинетика, квантна хемија, биофизичка хемија, динамика неравнотежних процеса, физичка хемија у контроли и заштити животне средине, физичка хемија флуида, физичка хемија

чврстог стања, физичка хемија плазме, форензичка физичка хемија, атомистика, и друге.

Научно-истраживачки рад на Факултету ће се одвијати у оквиру ових области, али и других сродних области у складу са актуелним токовима савремене науке.

Опис планова за научно-истраживачки рад

У складу са досадашњим правцима истраживања, Планом научно-истраживачког рада Факултета за 2020. годину, наставним и научним кадром, научни рад на Факултету за физичку хемију у периоду 2020-2028.г. може да се подели у следеће правце, у складу са постојећим научно-истраживачким групама на Факултету:

1. Синтеза, структура, карактеризација и примена нових олигомерних и полимерних материјала

У оквиру овог правца истраживања биће испитан велики број нових олигомерних и полимерних електропроводних и електроактивних материјала (електропроводних полимера, њихових композита и деривата добијених карбонизацијом) базираних на полианилину, 4-аминодифениламину и другим ароматичним аминима, полипиролу и другим хетероцикличним ароматичним једињењима као мономерима. Биће анализирани различити иновативни поступци полимеризације, економичнији и еколошки прихватљивији, за добијање специфичних супрамолекулских структура, посебно наноструктура, а добијени производи карактерисани спектроскопским и другим физичкохемијским техникама. У сарадњи са другим групама са Факултета, биће испитиване потенцијалне примене ових материјала у конверзији и складиштењу енергије, заштити животне средине и друго.

2. Нови материјали за конверзију енергије

Србија располаже великим резервама литијума, који постаје стратешки елемент, с обзиром на светске трендове прелаза на алтернативне изворе енергије који је у великом проценту базиран на коришћењу литијум-јонских батерија. Стога, у наведеном периоду наставници и сарадници Факултета ће радити на развоју нових материјала за литијум-јонске батерије. С друге стране, с обзиром на очекивани пораст цене литијума, од великог интереса је развој нових материјала за друге типове метал-јонских батерија (натријум, магнезијум, алуминијум, цинк). У овој области испитиваће се материјали за друге типове електрохемијских система за конверзију енергије, као што су угљенични и оксидни материјали за електрохемијске кондензаторе, катализатори за горивне ћелије, материјали за фотохемијску конверзију енергије и други.

3. Структура и динамика молекулских система

Квантна хемија има дугу традицију на Факултету, и Факултет има групу истраживача са дугогодишњим и међународним искуством. Група ће се бавити систематским изучавањем спин-орбитне спреге малих молекулских радикала и утицаја виших стања на спрегу у основним стањима, рачунањем вибронских нивоа за несиметричне линеарне петоатомске и шестоатомске молекуле, испитивањем ексцитованих стања различитих малих молекула, као и реакција између различитих молекулских врста. Значајан део истраживања базираће се и на испитивању утицаја водоничних веза на структуру и реактивност биолошки активних молекула и интеракције ових молекула са јонима различитим метала.

4. Порозни материјали

Испитивање порозних материјала је још једна од области са дугом традицијом на Факултету, при чему су истраживања примарно фокусирана на

различите типове зеолита, као што су BEA, FAU и MFI зеолити. Нови материјали ће бити испитивани и као модулатори цитотоксичне активности пестицида; биће анализирана функционализација зеолита биомолекулима, анализа структуре, стабилности и биокомпатибилности *in vitro*. Порозни материјали имају велику примену у заштити животне средине, која је императив сваког модерног друштва, те ће део истраживања бити усмерен и ка примени нових порозних материјала и њихових композита у фотокатализи и фотодеградацији различитих загађивача, као што су боје и фармацеутски активне супстанције.

5. Испитивање динамике нелинеарних физичкохемијских и биохемијских система

Динамика нелинеарних система је област са дугом традицијом на Факултету, при чему истраживачи комбинују експерименталне и теоријске (нумеричке и *ab initio*) методе испитивања динамике сложених нелинеарних физичкохемијских и биохемијских система. Истраживања која се реализују на једноставним модел-системима биће даље примењивана на анализу комплекснијих система, као што су биолошки системи. У оквиру овог правца истраживања испитиваће се и утицаји различитих физичких поља (магнетно, ултразвук) на једноставне и компликоване физичкохемијске, биохемијске и живе системе.

6. Биофизичка хемија – биомаркери у неуродегенеративним процесима и напредне технике осликавања базиране на нуклеарној магнетној резонанцији

Факултет располаже значајним ресурсима за овај правац истраживања, па се у наредном периоду очекују запажени резултати. Вршиће се селекција специфичних *ex vivo* биомаркера установљених у току претходних истраживања. Биће испитиван утицај хелатора и хватача радикала на оксидативно стање и

облике прелазних метала код узорака са дегенеративним променама. Биће проучавани механизми неуродегенерације и карциногенезе уз развој метода за ублажавање ефеката и спречавање узрока патолошких промена. Добијени *in vivo* резултати биће корелисани са онима који су добијени у претходним фазама испитивања. Поред фундаменталних истраживања, биће испитивани потенцијални лекови који ублажавају ток или уклањају узрок болести (хелатори, про и антиоксидативни агенси). У сарадњи са другим научно-истраживачким организацијама у земљи, испитиваће се напредне технике за осликавање (ДТИ и фМРИ) базиране на нуклеарној магнетној резонанцији, са дијагностичким потенцијалом у различитим патолошким стањима, или након одређених типова терапије агресивних обољења.

7. Археометрија

Наставиће се егзактна карактеризација тела и глазури керамике из периода средњег века настале под утицајем Византије нађене на територији Републике Србије, да би се добили поуздани подаци о материјалима коришћеним за њихову израду. Биће испитивана керамика са различитих налазишта, почевши од оних у Крушевцу, следећим физичкохемијским методама: оптичка микроскопија, СЕМ/ЕДС, микро-раманска и ИЦ спектроскопија, ICP/MS, XRF анализа, XRPD. Добијени подаци, заједно са резултатима истраживања реализованих у оквиру овог пројекта, омогућиће реконструкцију технологије и технике израде керамичког посуђа у средњевековној Србији.

8. Фундаментална испитивања понашања електрона у електричним и магнетним пољима

У почетном периоду планиран је развој Монте Карло симулације кретања електрона у радио-фреквентним електричним и магнетним пољима, у атмосфери

угљен-диоксида. Планира се нумеричко одређивање коефицијената брзине јонизације CO_2 у опсегу редукованог електричног поља од 200 до 500 Td, и у опсегу фреквенција поља од 13,56 до 500 MHz. Утврђиваће се и да ли електронски рој у CO_2 при овим условима показује аномалну дифузију. У плану је и комплетирање линеарног јонског спектрометра са трохоидним монохроматором електрона, за мерење ефективних пресека за јонизацију гасова. Истраживање ће се реализовати у сарадњи са Физичким факултетом Универзитета у Београду.

9. Електроаналитичка хемија

У оквиру овог правца истраживања испитиваће се нове врсте електрода са потенцијалном применом у волтаметријском одређивању или волтметријској детекцији у HPLC анализи новоуведених пестицида из група пиретроида и неоникотиноида који представљају нову претњу по животну средину и људско здравље. Испитиваће се нетрадиционалне немодификоване електроде, као што су нетоксичне амалгамисане сребрне електроде и графитне филм електроде. Даљи ток истраживања биће усмерен ка употреби нетрадиционалних модификованих електрода (наноструктурисани материјали, модификовани хемијски селективно или сурфактантима) са крајњим циљем израде сензора високе осетљивости и селективности за одабране нове загађујуће материје.

10. Испитивање хетерополикиселина

Испитивање хетерополикиселина је такође једна од области са дугом традицијом на Факултету. Биће испитивана синтеза биодизела из отпадних биљних уља у реакцијама трансестерификације у присуству киселих катализатора базираних на модификованим хетерополи киселинама. Испитиваће се утицај различитих допаната катализатора и реакционих услова (температура, молски однос

метанол/уље, концентрација катализатора) на конверзију и принос метил естара масних киселина.

11. Атомска и молекулска спектроскопија – од развоја нових аналитичких метода до нових антиканцер лекова

У претходном периоду Факултет је обезбедио нову апаратуру за спектроскопију ласерски индуковане плазме (LIBS), па се у наредном периоду планира рад на овој техници са пуним капацитетом. Наставиће се истраживања техником LIBS, за елементну и изотопску анализу материјала са значајним садржајем угљеника, као и за одређивање параметара (температуре и концентрације електрона) тако добијене плазме. Други део истраживања ће бити посвећен испитивању утицаја наночестица метала и металних оксида (нанетих у облику танког слоја на узорак) на аналитичке особине ЛИБС методе: границе детекције, минималну енергију ласерског пулса и деструктивност у односу на анализирани материјал. У области молекулске спектроскопије Факултет располаже опремом која задовољава већину потреба за научно-истраживачки рад (FTIR са ATR модулом, Раман спектрометар са микроскопом, UV/Vis, EPR) при чему ће значајан део истраживања бити усмерен ка анализи нових антиоксиданаса и антиканцер лекова, уз комбинацију синтезе нових молекула, испитивања њихових спектроскопских карактеристика, и теоријских прорачуна у циљу разумевања фундаменталних механизма деловања ових супстанција.

Научно-истраживачки пројекти

Тренутно су сви наставници, асистенти са докторатом, асистенти и истраживачи са истраживачким и научним звањима ангажовани на програму научно-истраживачког рада који финансира Министарство просвете, науке и технолошког развоја (уговор број 451-03-68/2020-14/200146). С обзиром да је у току

2019. године дошло до значајне промене у начину финансирања науке и научно-истраживачког рада, у периоду 2020-2028.г. наставници и сарадници Факултета ће бити фокусирани на обезбеђивање средстава за научно-истраживачки рад кроз пројекте Фонда за науку, Фонда за иновације, из међународних извора, као нпр. пројеката финансираних од стране Европске комисије.

У оквиру првог позива Фонда за науку ПРОМИС, наставници и сарадници су аплицирали са 5 пројеката (као руководиоци). Свих 5 пројеката је прошло у најужи избор, од чега је три пројекта одобрено за финансирање. Ти пројекти су:

1. PROTEIN HYDROGEL FOR CANCER THERANOSTICS (PHYCAT) – руководилац др Ана Поповић-Бијелић, ванредни професор
2. HIGH-CAPACITY ELECTRODES FOR AQUEOUS RECHARGEABLE MULTIVALENT-ION BATTERIES AND SUPERCAPACITORS: NEXT STEP TOWARDS A HYBRID MODEL (HiSuperBa) – руководилац др Милица Вујковић, виши научни сарадник
3. RATIONAL DESIGN OF MULTIFUNCTIONAL ELECTRODE INTERFACES FOR EFFICIENT ELECTROCATALYTIC HYDROGEN PRODUCTION (RatioCAT) – руководилац др Игор Пашти, ванредни професор

У оквиру ова три пројекта обезбеђена су финансијска средства за део планираних истраживања која се уклапају у основне правце научно-истраживачког рада дефинисане овим Програмом. У другом позиву Фонда за науку (ДИЈАСПОРА), одобрен је један пројекат:

1. Development of novel tumor-selective coumarin derivatives and complexes, (TumorSelCoum) – руководилац проф. др Јасмина Димитрић-Марковић.

У почетном периоду који обухвата овај програм, додатна средства за додатно унапређење услова научног рада ће бити обезбеђена и кроз пројекат из програма NATO Science for Peace and Security: Optimizing Fuel Cell Catalyst Stability upon

Integration with Reforming – OFICeR, руководилац др Игор Пашти, ванредни професор.

Поред наведених пројеката, наставници и сарадници Факултета су ангажовани на великом броју међународних пројеката билатералне и мултилатералне сарадње, који ће додатно продубити научна истраживања и ускладити их са токовима савремених истраживања у области физичке хемије.

Материјална средства за реализацију научно-истраживачког рада

Материјална средства за реализацију научно-истраживачког рада биће обезбеђена из:

1. Пројеката Фонда за науку
2. Пројеката Фонда за иновације
3. Међународних пројеката
4. Пројеката сарадње са привредом
5. Средства Министарства просвете, науке и технолошког развоја
6. Сопствениих средства Факултета

Кроз ова средства биће:

1. Набављана нова опрема и потрошни материјал за истраживања
2. Одржавана постојећа опрема
3. Унапређивани услови за научно-истраживачки рад
4. Финансирана истраживања студената мастер и докторских студија

Реализација наведених тачака биће планирана сваке године кроз финансијски план Факултета, а набавка и одржавање опреме и набавка потрошног материјала кроз план јавних набавки Факултета.

План за привлачење капиталних инвестиција

План за привлачење капиталних инвестиција укључује:

1. Организацију промотивних кампања за промоцију Факултета као научне институције односно представљање његове научно-истраживачке изврсности, научно-истраживачких резултата и могућности пружања услуга, знања и трансфера технологија (наступи на конференцијама, форумима, скуповима, сајмовима).
2. Директно контактирање и изградња партнерства са потенцијалним инвеститорима-привредним друштвима, компанијама из земље и иностранства, дијаспором; сарадња са домаћим и регионалним организацијама/институцијама за привлачење инвестиција, пословним удружењима; потписивање краткотрајних или дугорочних уговора о пословно-техничкој сарадњи са инвеститорима, који подразумевају и њихова улагања у опрему на факултету
3. Развој нових патената и техничких решења и реализација постојећих у сарадњи са инвеститорима
4. Пријављивање на јавне позиве и програме (националне и иностране) везане за капиталне инвестиције које објављују министарства, развојне агенције или друге организације.

Дисеминација резултата и отворени приступ науци

С обзиром да је научни рад на Факултету изузетно интензиван, основни вид дисеминације и промоције резултата ће бити у складу са уобичајеном праксом у научној заједници, а то су публикације у међународним научним часописима са рецензијом и презентација резултата на домаћим и међународним научним скуповима. Основна разлика у односу на претходне године ће бити усклађивање праксе у објављивању са принципима отворене науке и циљевима Платформе за

отворену науку Републике Србије. То значи да ће наставници и сарадници Факултета радити на отвореном приступу научним резултатима. С једне стране ово захтева значајна материјална издвајања ако је тежња публиковање у open access режиму. Међутим, коришћењем интернационалних репозиторијума препринта материјална издвајања могу бити значајно умањена. Научни рад на Факултету припада областима за које постоје познати и добро прихваћени међународни репозиторијуми као што су arXiv, ChemRxiv, bioRxiv, ECSaRxiv који омогућавају отворени приступ препринтима научних радова (у складу са политиком издавача часописа у којима су радови објављени). Факултет ће радити и на отвореном приступу подацима до којих се дошло током научно-истраживачког рада.

Иновације и трансфер технологије

Иновације и трансфер технологије представљају основ развоја одрживог друштва, и један од основних задатака Факултета је да у наредном периоду значајно допринесе овом важном циљу.

Истраживања на Факултету за физичку хемију су фундаментална и апликативна. Према датом прегледу праваца истраживања у наредном периоду, постоји велики иновациони потенцијал и директна примењивост резултата у пракси. Наставници, сарадници и истраживачи Факултета су до сада пријавили значајан број патената, и ова пракса је планирана и у наредном периоду. Права интелектуалне својине биће регулисана Законом о иновационој делатности и регулисана уговорима којима је финансирано истраживање које је довело до иновације.

У оквиру потенцијалног трансфера технологије биће укључен Центар за трансфер технологије Универзитета у Београду.

Промоција и популаризација резултата научно-истраживачког рада

Факултет ће активно радити на видљивости научних резултата наставника и сарадника и њиховом представљању широј јавности. Формирана је архива научних радова која је доступна преко интернет презентације Факултета – Архива РАдова МИлоје Стојиљковић (АРАМИС, <http://ffheng.ffh.bg.ac.rs/scientific-database/>). Ова база садржи све научне радове наставника и сарадника Факултета од 1901. године и редовно се ажурира на основу индексне базе Scopus. Архива је видљива и на насловној страни интернет презентације Факултета, а засебна страница на интернет презентацији је посвећена научним радовима од посебног значаја (научни радови у часописима са високим вредностима импакт фактора и високоцитираним научним радовима) - <http://www.ffh.bg.ac.rs/baza-odabranih-naucnih-radova/>. Поред тога, Факултет ће на својој интернет презентацији и путем званичних канала на друштвеним мрежама да даје објаве о најновијим научним радовима публикованим од стране наставника, сарадника и истраживача (<http://ffhglasnik.ffh.bg.ac.rs/ffh-najnoviji-naucni-radovi/>).

Интернационализација и мобилност

Интернационализација и мобилност истраживача дају значајан допринос унапређењу научних компетенција наставника и сарадника Факултета. Факултет ће у периоду који обухвата овај Програм стимулирати мобилност наставника и сарадника. Наставници и сарадници ће нова стечена знања и искуства примењивати у научно-истраживачком раду и преносити их колегама кроз семинаре и практичне обуке.

Средства за интернационализацију Факултета и мобилност наставника, биће обезбеђена кроз научне пројекте који се реализују на Факултету, а уколико финансијске могућности дозвољавају и из сопствених средстава Факултета.

Укључивање студената у научни рад на свим нивоима студија

Поред чињенице да студенти мастер и докторских студија учествују у научно-истраживачком раду Факултета кроз израде својих завршних радова, Факултет ће у наредном периоду додатно стимулисати рад Центра за научни рад студената (ЦНИРС). Рад овог центра огледа се у летњим праксама које студенти основних студија раде у истраживачким лабораторијама Факултета. Поред интензивирања рада ЦНИРС-а, Факултет ће додатно стимулисати учешће студената на студентским научним конференцијама и дисеминацију резултата њиховог рада.

Издавачка и библиотечка делатност и организација научних скупова

Кроз издавачку делатност, Факултет ће тежити обједињавању нових научних резултата кроз различите публикације (монографије, поглавља у монографијама, зборници са конференција), промовисању изврности и добре истраживачке праксе.

Факултет ће објављивати уџбенике, монографије, збирке задатака, практикуме, и друге материјале чији су аутори наставници и сарадници Факултета, у складу са савременим токовима науке.

Факултет ће унапређивати библиотечки фонд и обезбети потребну информатичку инфраструктуру за приступ најновијим резултатима истраживања, а посебно ће акценат бити стављен на наставку набавки савремене стране литературе за библиотеку која покрива све области и наставне курсеве на Факултету.

У складу са досадашњом праксом, Факултет ће наставити да учествује у организацији скупа Physical Chemistry, међународне конференције која се одржава сваке друге године у Београду и наставиће да буде организатор

међународне конференције International Meeting on Materials Science for Energy Related Applications (IMMSERA).

Систематско праћење и евалуација научних резултата Факултета

Факултет ће редовно пратити резултате научно-истраживачког рада својих наставника и сарадника. О оствареним научним резултатима и пројектима наставници ће редовно обавештавати Управу Факултета, а резултати истраживања свих наставника и сарадника ће бити сумирани у годишњи извештај Факултета који је јавно доступан на интернет страници Факултета. Такође, редовно ће се слати годишњи извештаји о научноистраживачким резултатима ресорном Министарству, Фонду за науку и надлежним организацијама које финансирају пројекте.

Етичка питања

Етичка питања регулисана су важећим прописима Универзитета у Београду, Кодексом професионалне етике на Универзитету у Београду, и осталим релевантним прописима и законима. Запослени на Факултету ће се строго придржавати ових прописа у свом научно-истраживачком раду.

Реализацијом датог Програма научно-истраживачког рада за период 2021-2028.г, Факултет ће допринети стратегији развоја Републике Србије, деловати друштвено-одговорно, допринети бољој видљивости Универзитета у Београду у свету, и развијати нове генерације високо-компетентних научних радника признатих у земљи и свету.